

**Najwyższa Izba Kontroli
Departament Pracy, Spraw
Socjalnych i Zdrowia**

Warszawa, dnia 6 grudnia 2010r.

**Pani
Ewa Szczepańczyk
Dyrektor Miejskiego Ośrodka
Adopcyjno-Opiekuńczego
w Częstochowie**

R/10/006
KPZ-4110-03-04/2010

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli – Departament Pracy, Spraw Socjalnych i Zdrowia przeprowadziła kontrolę w Miejskim Ośrodku Adopcyjno-Opiekuńczym w Częstochowie (zwanym dalej „Ośrodkiem”) w zakresie postępowania wobec dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w celu powrotu do wychowania w rodzinie i współdziałania Ośrodka z tymi placówkami w latach 2008-2010 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 22 listopada 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Dyrektor niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, pozytywnie ocenia działalność Ośrodka w zakresie realizacji zadań mających na celu powrót dzieci do wychowania w rodzinie oraz jego współdziałanie z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi.

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, ze zm.

Formułując powyższą ocenę ogólną, Najwyższa Izba Kontroli uwzględniła prawidłową realizację zadań, określonych w rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 30 września 2005 r. w sprawie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych² a także Statucie³ i Regulaminie organizacyjnym⁴. Wskazać przy tym należy, że 95% ankietowanych⁵ w trakcie kontroli rodzin korzystających z pomocy pozytywnie oceniło pracę Ośrodka, zwracając jednak uwagę na długotrwałość procedur adopcyjnych.

W latach 2008-2010 (I półrocze) zgłoszono do Ośrodka 78 dzieci, w tym 48 do adopcji i 30 do umieszczenia w rodzinach zastępczych. W tym okresie, o przysposobienie dzieci, zgłosiło się 128 rodzin, w tym 47 jako rodziny zastępcze i 81 jako rodziny adopcyjne. Jednocześnie przeprowadzono szkolenia ze 146 rodzinami, z których 134 uzyskały świadectwa kwalifikacyjne. W tym czasie Ośrodek przeprowadził i zakończył 28 adopcji oraz 16 dzieci umieścił w 9 rodzinach zastępczych.

Jak wynika z ustaleń kontroli, Ośrodek nie miał bezpośredniego wpływu na tempo i tryb rozpatrywania spraw adopcyjnych przez Sąd. Okres od daty przyjęcia dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej do daty ustalenia (wyroku) przez Sąd sytuacji prawnej dziecka (pozbawienie lub ograniczenie praw rodzicielskich) wynosił od 2 miesięcy do 2 lat i 9 miesięcy. W przypadku dzieci zgłoszonych z Wojewódzkiego Banku Danych (zwanego dalej „WBD”) do 3 lat i 4 miesięcy. Z kolei okres od daty przyjęcia dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej do daty zgłoszenia dziecka do Ośrodka wynosił od 2 miesięcy do 3 lat i 8 miesięcy, zaś okres od daty złożenia wniosku o przysposobienie do pierwszej rozprawy w Sądzie lub uzyskania wyroku wynosił od 1 miesiąca do 2 lat i 5 miesięcy.

NIK ustaliła, że w 4 przypadkach, pozyskanych z WBD do przysposobienia, w latach 2008-2010, przekroczone terminy ustalone w § 10 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 30 września 2005 r. w sprawie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych określające, że dla dziecka zakwalifikowanego do przysposobienia ośrodek poszukuje rodzin zgłaszających gotowość przysposobienia dziecka w ciągu 1 miesiąca od dnia jego zakwalifikowania, natomiast w przypadku gdy ośrodek kwalifikujący dziecko do przysposobienia nie pozyska rodziny przysposabiającej w tym terminie, przekazuje stosowną informację do wojewódzkiego banku danych w ciągu 7 dni. Powyższe uchybienia nie były

² Dz. U. Nr 205, poz. 1701, ze zm.

³ Uchwała Nr 991/LX/2006 Rady Miasta Częstochowy z dnia 26 czerwca 2006 r.

⁴ Regulamin Organizacyjny Ośrodka przyjęty zarządzeniem Prezydenta Miasta Częstochowy, obowiązywał od stycznia 2002 r. do 25 września 2009 r., następnie Zarządzeniem Nr 2124/09 Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 26 września 2009 r. przyjęto obecnie obowiązujący „Regulamin Organizacyjny Ośrodka”.

⁵ Na podstawie ankiety przeprowadzonej w trakcie kontroli w Ośrodku w dniach 1-29 października 2010 r., na którą odpowiedziały 32 rodziny spośród 60 ankietowanych, korzystających z jego pomocy.

jednak spowodowane zaniedbaniami ze strony Ośrodka lecz wynikały z przyczyn obiektywnych, np.: troje dzieci było w kontakcie z potencjalnymi rodzinami adopcyjnymi, które ostatecznie nie zdecydowały się na przysposobienie tych dzieci; Ośrodek posiadał niepełną dokumentację (brak aktu urodzenia) a brakujący dokument został przysłany z opóźnieniem, stąd późniejsze wysłanie karty zgłoszenia do WBD; jedno rodzeństwo, w przypadku którego sytuacja prawna była nieuregulowana oraz jedno dziecko było w kontakcie z potencjalnymi rodzinami adopcyjnymi, które ostatecznie nie zdecydowały się na przysposobienie tych dzieci.

Ponadto, NIK wskazuje na uchybienie formalne dotyczące braku rejestru zaświadczeń kwalifikacyjnych, którego obowiązek prowadzenia wynika z § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 30 kwietnia 2005 r. w sprawie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, co wynikało z niedopełnienia obowiązków przez pracowników merytorycznych oraz braku nadzoru ze strony Dyrektora Ośrodka. Rejestr ten został sporządzony dopiero w toku kontroli 19 października 2010 r.

W okresie objętym kontrolą w Ośrodku było zatrudnionych 5 pracowników, w tym 3 pracowników merytorycznych (m.in. psycholog i pedagog), którzy posiadali stosowne kwalifikacje określone w § 2 i 3 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 6 października 2004 r. w sprawie podmiotów uprawnionych do zakładania i prowadzenia niepublicznych ośrodków adopcyjno-opiekuńczych oraz stażu pracy i kwalifikacji wymaganych od osób zatrudnionych w publicznych i niepublicznych ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych, a także warunków lokalowych, jakimi powinny dysponować te ośrodki⁶ (zwanego rozporządzeniem Ministra Polityki Społecznej z dnia 26 października 2004 r.).

NIK stwierdziła jednak, że osoba zatrudniona w Ośrodku na stanowisku pedagoga, została przyjęta do pracy z dniem 17 lutego 2009 r., z naruszeniem procedur określonych w art. 3-3f ustawy z dnia 22 marca 1990 roku o pracownikach samorządowych⁷, które przewidywały konkursy przy zatrudnianiu pracowników na takie stanowisko.

Ośrodek, w ograniczonym zakresie, udzielał pomocy rodzinom w przygotowaniu wniosków o przysposobienie lub ustanowienie rodziny zastępczej oraz gromadzeniu niezbędnych dokumentów, w tym również związanych z postępowaniem sądowym, które to zadania określone były w § 4 ust. 1 pkt. 8 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 30 września 2005 r. w sprawie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych. Wynikało to z braku

^{6, 7} Dz.U. z 2004 r. Nr 226 poz. 2293.

⁷ t.j. Dz.U. Nr 142 z 2001 r. poz. 1593, ze zm. – obowiązująca do dnia 31 grudnia 2008 r.

pracownika z odpowiednimi kwalifikacjami. Współpraca Ośrodka z Sądami Opiekuńczymi polegała przede wszystkim na sporządzaniu opinii na wniosek sądu w sprawach dotyczących umieszczania dzieci w rodzinie adopcyjnej, zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej, których w 2008 r. sporządził 16, w 2009 r. - 17 i 8 w I półroczu 2010 r.

W ocenie NIK Ośrodek spełniał warunki lokalowe określone w § 4 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 6 października 2004 r., t.j. posiadał pomieszczenia, osobno do prowadzenia terapii rodzinnej oraz do spotkań z osobami zgłaszającymi gotowość przysposobienia dziecka, gwarantujące osobom korzystającym z usług ośrodka dyskrecję w prowadzonych sprawach. Jednakże NIK zwraca uwagę, że w pomieszczeniu, gdzie przechowywana jest dokumentacja bieżących spraw merytorycznych prowadzonych przez Ośrodek, brak jest dostatecznego zabezpieczenia (szafy drewniane zamykane na zamki meblowe, okno zewnętrzne zwykłe i niezabezpieczone) przed nieuprawnionym dostępem do akt zawierających wrażliwe dane osobowe (np. dokumentację medyczną dot. stanu zdrowia dziecka oraz sytuacji rodziny).

Przedstawiając Pani Dyrektor powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Zatrudnianie pracowników Ośrodka na podstawie procedury wymaganej przy zatrudnianiu pracowników samorządowych, określonych ustawą z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych⁸ (art. 11-15).
2. Zwiększenie nadzoru nad pracownikami Ośrodka w zakresie rzetelnego prowadzenia rejestrów.
3. Podjęcie działań celem należytego zabezpieczenia dokumentacji zawierającej wrażliwe dane osobowe oraz umożliwiających uzyskiwanie pomocy prawnej dla rodzin korzystających z usług Ośrodka w zakresie przysposabiania dzieci.

Najwyższa Izba Kontroli – Departament Pracy, Spraw Socjalnych i Zdrowia, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK oczekuje od Pani Dyrektor, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o podjętych działaniach na rzecz ich realizacji lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Stosownie do art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani Dyrektor prawo zgłoszenia do

⁸ Dz.U. Nr 223, poz. 1458.

Dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Socjalnych i Zdrowia umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, wspomniany powyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.